

Utrecht, 27 oktober 2009

Hallo Joris,

Een eerste antwoord heb je gekregen door mijn lecture performance in het Akademietheater. Ik hoop dat ik daar iets meer blij heb gegeven van de praktische implicaties van mijn theorie. Maar desondanks lijkt het me verstandig om te proberen een nieuwe stap richting praktijk te zetten. Ik ben de afgelopen maanden met veel bezig geweest, maar niet met de verdere ontwikkeling van mijn theorie. Ik wil deze brief dan ook gebruiken om wat feedback te geven op de Performance Engine (PE) en op je uitgangspunten in je onderzoek. Geen doordachte ideeën, maar eerder een gedachtegang. Hopelijk wordt het voor mij en voor jou op deze manier duidelijker wat ANT als maakmethode zou kunnen betekenen onder andere in relatie tot de PE.

In september zag ik een nieuwe presentatie van de PE, versie 0.4. Inmiddels heb ik ook een interview met je afgelegd. Wat je me duidelijk hebt gemaakt is dat je niet zozeer het doel hebt om in een behoefte te voorzien, maar dat je de ontwikkeling van de PE ziet als een onderdeel van je onderzoeksvoortgang. De ontwikkeling van de PE is een methode om inzicht te krijgen in het gebruik van digitale interactieve technologie in het theater. In je onderzoek ga je in op drie vragen.

- 1) Wat is de invloed van de (huidige) interactieve digitale technologie op de repetitiefase van een theateraal maakproces?
- 2) Welke eigenschappen zijn essentieel voor het ontwerp van een interface voor interactieve digitale technologie die gebruikt wordt in de repetitiefase van een theateraal maakproces?
- 3) Hoe ontwerp je een systeem en een interface voor interactieve digitale technologie die actief kan bijdragen aan de repetitiefase van een theateraal maakproces?

We hebben intussen afgesproken dat ik een artikel ga schrijven naar aanleiding van de vraag op welke manier en op welk moment de performance engine een rol kan spelen in het theaterale maakproces. In deze brief wil ik voornamelijk ingaan op de vraag: welke eigenschappen zijn essentieel voor het ontwerp van de technologie? Ik ben er van overtuigd dat het cruciaal is om naar de relatie te kijken tussen maker en technologie om deze vraag te kunnen beantwoorden en om dat te kunnen doen moet weer gekeken worden naar de manier waarop de maker en de technologie afzonderlijk werken. Misschien geen groot inzicht, maar eerder even een stap terug: waar draait het eigenlijk om?

In mijn scriptie betoog ik dat het in een transdisciplinair maakproces draait om de relaties tussen de actoren. Daarmee doel ik niet, of niet alleen, op de persoonlijke relaties. Om samen te werken in een artistiek proces moet het duidelijk worden hoe iedere actor 'denkt' over dit proces. Hoe ze zich tot elkaar verhouden in dit proces en of ze wel of niet met elkaar meegaan in hun denken. Dat wil niet zeggen dat ze allemaal hetzelfde moeten denken, maar eerder dat ze van elkaar moeten weten dat ze wel of niet hetzelfde denken (op hetzelfde moment) en moeten begrijpen waarom dit zo is. Voor mijn gevoel is dit precies waar jij mee bezig bent: begrip.

Zelf benadruk je in je onderzoeksofzet drie gebieden: de rollen van de verschillende disciplines, de fasering van het maakproces en de flexibiliteit van (de interface van) de technologie. De technologie is maakbaar en aan te passen, dit vormt een belangrijk uitgangspunt van je onderzoek. Natuurlijk kun je zeggen dat je werkt aan flexibele en inzichtelijke interactieve digitale technologie, maar eigenlijk is dat een middel. Waar het eigenlijk om draait is dat de technologie¹ leert te begrijpen hoe een theatermaker denkt en dat een theatermaker leert begrijpen hoe technologie denkt. Om dat uit te zoeken zijn de andere gebieden van je onderzoek veel relevanter: de rolverdeling binnen en de fasering van een maakproces. Dit is ook waar ik op in wil gaan in mijn artikel.

Ik kom eigenlijk terug op iets wat ik al eerder tegen je gezegd heb. Om te weten hoe de technologie te ontwerpen, welke eigenschappen de technologie te geven, is het mijns inziens vooral belangrijk te weten wat de eigenschappen van 'de theatermaker' zijn. Niet alleen over de theatermaker die al vaker werkt met technologie, of de theatermaker die bereid is te denken vanuit technologie, maar van de theatermaker in brede zin. Oké, ik snap dat dit onmogelijk is, al was het maar omdat iedere theatermaker anders werkt. Daarnaast is het lastig te weten hoe een theatermaker werkt met technologie, als die technologie iet voor handen is.

Uiteindelijk draait het in dit onderzoek niet om de theatermakers die werken in de PE, dat is slecht een methode om meer te weten te komen over de samenwerking tussen theatermaker en technologie. Ik denk dan ook dat de labperiodes essentieel zijn om je onderzoeksvragen te beantwoorden. Dan kom je echt te weten hoe de makers werken en hoe je daarop de technologie kan aanpassen. Ik ben dan ook zeer benieuwd hoe dit gaat uitpakken. Wellicht heeft deze brief niet to veel nieuwe inzichten geleid, maar in ieder geval staat het nu op papier. Nog een laatste opmerking over de presentaties. Ik merk dat ik zelf me snel laat afleiden door de technische mogelijkheden van de PE. Probeer je echt te richten op het doel van de PE: het maakproces. Presenteer niet de PE, maar je

¹ Even voor het gemak, en erg kort door de bocht, gebruik ik hier het woord technologie voor zowel de interactieve digitale technologie als voor de technici die deze technologie samenstellen, afstellen en/of bedienen.

onderzoek en presenteer niet de technologie maar het maakproces. Zet desnoods een maakproces in scène. Nirav Christophe was een paar weken geleden als gastdocent bij de cursus Theorie van creatieve maakprocessen die ik verzorg. De studenten waren erg te spreken over het onderdeel waarin hij à la minute een schrijfproces aangaat aan de hand van enkele gegevens. Kun jij of kan een andere maker niet zoiets doen, bijvoorbeeld tijdens Niemandland? Lijkt me een goed voorbeeld van 'show, don't tell'. Succes!

Tot snel,

Jochem

Deze brief is onderdeel van een correspondentie tussen Joris Weijdom en Jochem Naafs van het Lectoraat Theatrale Maakprocessen. Middels deze correspondentie hopen zij inzicht te krijgen in de kennis van de ander met betrekking tot transdisciplinaire maakprocessen en in het bijzonder het gebruik van interactieve digitale technologie in het maakproces (repetitieproces) van theater. Trefwoorden: ANT (actor-netwerk theorie), objectgeoriënteerd denken, theater, technologie, transdiscipline, maakproces, VUE.